

VICENT PESET LLORCA, HISTORIADOR DE LA PSIQUIATRIA

José M^a. López Piñero *

En el seu proper congrés a València, la Societat Espanyola d'Història de la Psiquiatria clausurarà les sessions amb un homenatge a Vicent Peset Llorca. En el nostre ambient cultural, és generalment conegut que aquesta figura de la gran dinastia mèdica valenciana era psiquiatre, i també ho són les seues investigacions històriques sobre Mayans, a les quals dedicà la darrera part de la seua vida. Per contra, altres aspectes de la seua obra han estat menys difosos del que mereixen. Entre aquests, figuren els seus treballs experimentals juvenils, que el convertiren en un capdavanter de la moderna transfusió sanguínia a Espanya, i, sobretot, la seua tasca d'historiador de la psiquiatria. La va iniciar amb la seua tesi doctoral, *Nuevos datos sobre la psiquiatría española del siglo XIX*, que presentà sota la direcció de Pedro Laín Entralgo, fidel deixeble del seu pare, l'any 1943, en les dures circumstàncies de la postguerra, especialment tràgiques en el seu cas, ja que aqueix havia estat afusellat dos anys abans.

Sota la doble influència de Laín i de la tradició historicomèdica de la seua família, encapçalada per les contribucions del seu avi, Joan Baptista Peset i Vidal, a partir d'aleshores investigà sobre el tema de forma continuada. Després de publicar diversos articles, el 1954 oferí una versió castellana del llibre que l'alemany Johannes Baptist Ullersperger havia dedicat el 1871 a la història de la psicologia i la psiquiatria a Espanya. La va editar amb força notes, l'interès i rigor de les quals superen els del text original, i amb tres apèndixs: el primer dedicat a la posició espanyola en la història de les fundacions psiquiàtriques, el segon a les idees de tres autors renaixentistes (Vives, Huarte de San Juan i Sabuco), i el tercer als corrents de la psiquiatria espanyola del segle XIX.

A la fi de la dècada dels cinquanta aparegueren diversos treballs seus que aconseguiren prestigi internacional, com vaig poder comprovar personalment durant la meua estada aquells anys a Alemanya, on vaig anar per formar-me com a historiador de la medicina, després d'un període d'"iniciació" a la disciplina a València sota la direcció del mateix Peset Llorca, a qui m'havia enviat Laín Entralgo. Especialment importants foren el titulat *Enfermedad mental y "enfermedad del alma" según los estoicos* (1959),

lúcida distinció d'aquests dos conceptes centrals del pensament clàssic, i la sèrie *Terminología psiquiátrica usada en los estados de la Corona de Aragón en la Baja Edad Media* (1955-1959), que analitzà la interdependència entre els vocables de la medicina acadèmica relatius als malalts i els utilitzats als textos filosòfics, la literatura de creació i els documents que reflecteixen les diferents activitats socials.

Encara que s'ocupà de temes psiquiàtrics dels segles XVIII i XIX, entre els quals de les obres dels valencians Andreu Piquer, Ignasi Catalán i Josep Crous Casellas, la seua contribució fonamental fou l'anàlisi de les doctrines sobre la malaltia mental en la medicina del Renaixement i el Barroc. Hi destaquen les monografies *La psiquiatría de un médico humanista: Francisco Valles* (1961), que va complementar amb l'article "La curación por la palabra según Francisco Valles" (1964), i *La doctrina intelectualista del delirio de Pedro Miguel de Heredia* (1962). Totes dues constitueixen, sense cap mena d'hipèrbole, autèntiques fites de la investigació internacional sobre la qüestió, de lectura obligada per a qualsevol que desitge apropar-se amb honestedat a la trajectòria del saber psiquiàtric. Resulta penós que les desconeguen els qui continuen aferrats a vells tòpics i velles fabulacions sobre els orígens de la psiquiatria moderna, alguns reproduïts per assagistes tan influents com Michel Foucault. Recorde, a propòsit d'això, que tant Peset Llorca com el meu professor a Munic, Werner Leibbrand, m'indicaren l'aparició de la *Histoire de la folie à l'âge classique*, tots dos centrant exclusivament l'interès en algunes observacions agudes, de manera que el llibre figura en la bibliografia de la tesi doctoral que vaig presentar el 1959.

Peset Llorca participà amb una penetrant reflexió historiogràfica en el primer simposi que organitzàrem en la Càtedra d'Història de la Medicina d'aquesta Universitat (1961), i després continuà enriquint el nostre grup amb el seu elegant magisteri. En bona part, aquest s'ha prolongat després de la seua mort el 1981, gràcies al llegat de la seua biblioteca i dels seus arxius d'investigador a la Biblioteca Historicomèdica, que actualment ocupen la sala que porta el seu nom.

*Catedràtic d'Història de la Medicina. Universitat de València